

Н. В. Кудикіна,
Я. В. Савченко

ОСОБЛИВОСТІ МУЗЕЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ ЯК ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Анотація. Загальні тенденції розвитку українського суспільства актуалізували проблему педагогічних інновацій у дошкільній освіті. Її розробленість спирається на загальнодержавні документи про інновації та інноваційну діяльність і керівні документи в освіті, зокрема наказ Міністерства освіти і науки України «Про внесення змін до Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності». До педагогічних інновацій у закладах дошкільної освіти належить створення музеїв та педагогічна діяльність у цьому специфічному освітньому середовищі. Загальні положення про державну музейну політику відображає Закон України «Про музеї та музейну справу». Загалом у нашій країні робота музеїв, оскільки вона спрямована на збереження та інтерпретацію культурної народної спадщини, сприяє соціальній адаптації та національній ідентифікації особистості, є цінним фактором організації вільного часу та виховної роботи з дітьми, має велике соціально-культурне значення. У результаті проведеного дослідження з'ясовано, що музейна педагогіка в дошкільній освіті — це галузь педагогічної науки і практична освітня діяльність, що зорієнтована на навчання, виховання, розвиток та передавання культурного досвіду дітям дошкільного віку в умовах музейного середовища. У контексті інноваційних процесів в освіті музейну педагогіку розглядаємо як цілеспрямоване, систематичне та послідовне впровадження в практику роботи закладів дошкільної освіти оригінальної організації освітнього середовища і на цьому тлі використання новаторських способів та прийомів педагогічної діяльності, що охоплюють цілісний освітній процес від визначення його мети до одержання очікуваних результатів. Вивчено й охарактеризовано вплив вікових і психологічних особливостей дошкільників на розташування музею та окремих його експозицій, способи презентації експонатів, визначення завдань освітньої діяльності, наповнення музейного середовища конкретними музейними предметами; обґрунтовано доцільність використання ігрових технологій у процесі роботи з дошкільниками в музейному середовищі; здійснено моделювання структури ігрових технологій музейної роботи. Ігрові технології в музейній педагогіці спираються на діяльнісний та інші наукові підходи. Доведено, що гра за своєю структурою є складною діяльністю, тому використання ігрових технологій у роботі музею в дошкільній освіті здійснюється через забезпечення повноцінного функціонування її розгорнутої структури у складі мотиваційно-цільового, змістового, процесуально-операційного, контрольо-оцінного та результативного компонентів.

Ключові слова: інноваційна діяльність, музейна педагогіка, специфіка організації музейної роботи з дошкільниками.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими і практичними завданнями. В останні роки в педагогічній теорії, що висвітлює проблеми дошкільної

освіти, і в практиці роботи відповідних освітніх закладів тема педагогічних інновацій посідає одне з провідних місць.

Інтерес до інноваційної діяльності не є випадковим, він зумовлений загальними тенденціями розвитку українського суспільства.

У попередні роки вже напрацьована певна законодавча база для здійснення і поширення інноваційної діяльності, зокрема розроблені й упроваджуються в життя Закони України «Про інноваційну діяльність», «Про пріоритетні напрями інноваційного розвитку держави», «Концепція науково-технологічного та інноваційного розвитку України». У них наголошується, що інноваційні технології є необхідною умовою забезпечення широкого комплексу національних інтересів держави. У Законі України «Про інноваційну діяльність» інноваційні технології в соціальній та економічній сферах визначаються як новостворені або вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і соціальної сфери [1].

З огляду на наведене визначення, в освіті інновації розглядаються як цілеспрямоване, систематичне й послідовне впровадження в практику оригінальних, новаторських способів, прийомів педагогічних дій і засобів, які цілісно охоплюють діяльність педагога від поставленої ним мети до очікуваних результатів.

Суттєве удосконалення вже відомих технологій також вважається інноваційною педагогічною діяльністю. Такий підхід є суголосним з основними позиціями наказу Міністерства освіти і науки України № 994 від 11.07.2017 «Про внесення змін до Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності» [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій, де започатковано розв'язання означеної проблеми. Аналіз проведених досліджень й опублікованих матеріалів за їх результатами засвідчує, що до педагогічних інновацій у закладах дошкільної освіти належить створення музеїв та педагогічна діяльність у цьому ще незвичному для широкого загалу працівників дошкільної освіти матеріальному середовищі.

Загалом у нашій країні робота музеїв, оскільки вона спрямовується на збереження й інтерпретацію культурної спадщини, сприяє соціальній адаптації і національній ідентифікації, є цінним чинником організації дозвілля, має велике соціокультурне значення.

У незалежній Україні державну музейну політику здійснює Верховна Рада, яка 1995 р.

ухвалила Закон України «Про музеї та музейну справу» [3].

Значну підтримку розвитку музейної справи надають добродійні фонди, громадські організації, міжнародні культурні програми, спонсори тощо. Зокрема, як зазначають Е. М. Піскова й Л. Д. Федорова, в рамках програми «Центр розвитку музейної справи» Міжнародного фонду «Україна 3000» за підтримки Швейцарської культурної програми в Україні 2005 р. створено інтернет-портал «Музейний простір України». З 2006 р. він підтримується громадською організацією «Український центр розвитку музейної справи». З 2004 р. видається журнал «Музеї України» [4].

Прогресивні працівники освіти й дошкільники зокрема належно оцінюють великий освітній потенціал музеїв. Разом зі створенням музеїв у закладах дошкільної освіти розпочалося становлення окремої галузі педагогічної діяльності — музейної педагогіки. У дошкільній освіті музейна педагогіка визнана інноваційним явищем у тому сенсі, що діяльність педагогів спрямовується на оригінальне облаштування просторово-предметного середовища, оновлення освітнього процесу, зміни в ньому, запровадження оригінальних або використання в нових умовах вже відомих педагогічних технологій. Інновацію в контексті музейної педагогіки можна розглядати як нововведення, що покращує перебіг і результати освітньої діяльності.

Різні аспекти розвитку музейної педагогіки як інноваційного явища впродовж останнього десятиліття активно обговорювалися в наукових виданнях, були озвучені на науково-практичних конференціях, семінарах, методичних нарадах, стали предметом дискусій учених і практиків на круглих столах та форумах. З'явилося багато нових тематичних публікацій про музейну педагогіку в збірниках статей, що висвітлюють актуальні питання практичної роботи закладів дошкільної освіти, в періодичних виданнях, наукових вісниках закладів вищої освіти; вийшли друком окремі тематичні збірники, посібники, монографії тощо.

Аналіз соціальних мереж України і світу (Facebook, Instagram, Twitter та ін.) також підтверджує думку про актуальність для працівників закладів дошкільної освіти питання про музейну педагогіку як інноваційну діяльність — проблема обговорюється в онлайн-режимі на конференціях, форумах, семінарах, здійснюється презентація

роботи в мінімузеях, висвітлюється дидактичний супровід музейних предметів, деякими закладами дошкільної освіти надається характеристика стану їхньої роботи з упровадження музейної педагогіки в освітній процес, доводиться її результативність.

Актуальність дослідження. Незважаючи на активізацію зусиль освітян, спрямованих на впровадження у практику музейної педагогіки, ще не виокремлено педагогічно значущі особливості цього інноваційного напрямку освітньої діяльності в закладах дошкільної освіти і недостатньо вивченим є використання ігрових технологій у музейній роботі з дошкільниками, що й зумовило мету нашого дослідження та цілепокладання пропонованої публікації.

Мета статті — виокремити педагогічно значущі особливості музейної педагогіки як інноваційної діяльності в закладах дошкільної освіти й окреслити специфіку використання ігрових технологій у контексті музейної роботи з дошкільниками. **Цілі статті:** навести визначення провідного поняття дослідження; виявити вплив вікових і психологічних особливостей дошкільників на розташування музею та окремих його експозицій, способи презентації експонатів, визначення завдань освітньої діяльності, наповнення музейного середовища конкретними музейними предметами; обґрунтувати доцільність використання ігрових технологій у процесі роботи з дошкільниками в музейному середовищі; здійснити моделювання структури ігрових технологій музейної роботи.

Виклад основного матеріалу. У результаті теоретичних пошуків напрацьовано декілька визначень провідного поняття нашого дослідження, зокрема таке: музейна педагогіка — міждисциплінарна галузь наукового знання, що формується на перетині педагогіки, психології, музеєзнавства та профільної музею дисципліни і має специфічну практичну діяльність, орієнтовану на передачу культурного (художнього) досвіду в умовах музейного середовища.

У результаті вивчення опублікованих матеріалів теоретичного характеру також визначено, що зміст поняття «музейна педагогіка», по суті, охоплює практичну діяльність педагогічного колективу щодо створення музею в закладі дошкільної освіти, добір змісту, форм і методів роботи з дітьми в умовах музейного середовища. Крім іншого, поняття «педагогіка» передбачає наукове

обґрунтування означених процесів, розвиток теорії дошкільної музейної педагогіки як науки.

Спираючись на викладене, пропонуємо таке формулювання досліджуваного поняття: музейна педагогіка в дошкільній освіті — це галузь педагогічної науки і практична освітня діяльність, що зорієнтована на навчання, виховання, розвиток та передавання культурного досвіду дітям дошкільного віку в умовах музейного середовища. У контексті інноваційних процесів в освіті музейну педагогіку розглядаємо як цілеспрямоване, систематичне та послідовне впровадження в практику роботи закладів дошкільної освіти оригінальної організації освітнього середовища і на цьому тлі використання новаторських способів та прийомів педагогічної діяльності, що охоплюють цілісний освітній процес від визначення його мети до одержання очікуваних результатів.

Діти дошкільного віку мають вагомі вікові і психологічні риси, якими визначається освітня робота з ними. Особливості музейної педагогіки як інноваційної діяльності в закладах дошкільної освіти стисло можна охарактеризувати в такий спосіб: якщо відвідування музеїв, незалежно від їх територіального розташування та контингенту гостей (люди різних вікових категорій, що за власною ініціативою відвідують музей, організовані групи учнів, студентів, туристів і т. ін.) учнями загальноосвітніх шкіл є цілком виправданим педагогічним явищем, то особливістю музейної педагогіки як інноваційної діяльності в закладах дошкільної освіти є територіальне наближення музею до дитини та обмеження впливу на дітей сторонніх відвідувачів музею — в дитячому садочку створюють як загальний для всіх дітей музей, так і мінімузеї в окремих групах закладу освіти. Заняття в музеї проводиться лише з однією віковою групою дошкільників.

Як відомо, презентація музейних предметів дорослому відвідувачу або школяреві здійснюється через тексти — продуману, цілісну, систематично організовану сукупність заголовків до розділів і тем, анотацій, етикеток, тобто тих написів, що полегшують розуміння змісту експозиції і дають інформацію про експонати. Оскільки діти дошкільного віку, навіть старші з них, читати лише вчать, то використання текстової інформації для них недоступне. Цією особливістю дошкільників аргументована

переважно звукова презентація музейних експонатів та структурних розділів і підрозділів музею в закладі дошкільної освіти (живе слово вихователя, звукозапис, інколи в ролі екскурсовода виступають підготовлені діти). На сьогодні актуалізувалося питання щодо використання в дошкільній музейній педагогіці інформаційно-комунікаційних технологій як фактора підтримки уваги дітей до пізнавального змісту, що опрацьовується на заняттях у музеї. Їхньою перевагою є яскраве, чітке і кольорове зображення на екрані, привабливість для дошкільників мультимедійності та доцільного звукового супроводу.

Специфіка музею в закладі дошкільної освіти полягає в тому, що характер і зміст його діяльності визначається педагогічною доцільністю, можливістю використовувати його експозиції для вирішення освітніх завдань. Отже, мета створення музеїв у закладах дошкільної освіти і завдання, які перед ними стоять, завжди педагогічні.

Наступна особливість дошкільної музейної педагогіки, зумовлена врахуванням особливостей дітей цієї вікової групи, полягає у тому, що в процесі створення музейного середовища потрібно здійснювати добір експонатів, близьких за змістом до життєвого досвіду дитини. Пізнання світу дитиною дошкільного віку починається із сім'ї, коло її інтересів також передусім визначається життям родини.

Наше дослідження довело, що педагогічно доцільним у процесі створення музейного середовища в закладі дошкільної освіти є облаштування експозиції «Українська родина», яка являє собою комплект з ляльки-матері, ляльки-батька, доньки, сина, бабусі, дідуся та ін. Пропорційно до розміру цих ляльок добирається іграшковий український народний одяг (жіночий, чоловічий, дитячий), дрібні народні іграшки для дівчаток і хлопчиків, оздоблені традиційно-народними зображувальними елементами, хата (в розрізі) й хатнє начиння (піч, посуд, меблі тощо), іграшки у вигляді домашніх тварин, приладдя для роботи і т. ін.

Для використання експозиції «Українська родина» вихователем цілеспрямовано розробляється зміст окремих занять, які проводяться систематично як частина загального плану освітньої роботи конкретної вікової групи.

Використання в музейних експозиціях іграшок та залучення дітей до ігор з ними на вер-

тає на ідею застосування в музейній роботі з дошкільниками ігрових технологій як таких, що цілком адекватні дитячим потребам. Крім того, вони є результативними щодо вирішення різноманітних освітніх завдань, оскільки гра — це поліфункціональна діяльність.

Проблема ігрової діяльності, що є базисом для розроблення теоретичних засад ігрових технологій музейної педагогіки в закладах дошкільної освіти, прямо або опосередковано знайшла відображення у науковій спадщині видатних педагогів, які працювали в різних соціально-історичних умовах, — С. Ф. Русової, К. Д. Ушинського, С. Т. Шацького, П. П. Блонського, В. К. Сороки-Росинського, Я. Ф. Чепіги, М. І. Демкова, А. С. Макаренка, В. О. Сухомлинського та ін. Вагомим підґрунтям для розроблення ігрових технологій музейної роботи з дітьми виокремленої вікової групи є здобутки наукових розвідок провідних фахівців вітчизняної дошкільної педагогіки (Л. В. Артемової, Н. В. Гавриш, Л. В. Лохвицької та ін.), ідеї яких широко апробовані в практиці освіти. Для розв'язання проблеми ігрових технологій музейної роботи скористаємося також результатами поглибленого вивчення нами ігор дітей дошкільного віку, які знайшли відображення в монографії «Теорія ігрової діяльності дітей» [5; 6].

На сьогодні гра розглядається вченими як складна, нелінійна, відкрита й самоорганізована система, яка визначає гуманістичну спрямованість світосприйняття, дій і вчинків дитини, її здатність до творчої самореалізації і соціально-культурного саморозвитку в освітньому просторі та інших сферах життя.

У нашому розумінні *ігрова технологія* — це системний спосіб організації виховання, навчання і розвитку дітей, спрямований на оптимальну побудову освітнього процесу та реалізацію його завдань через гру.

Ігрові технології в музейній педагогіці спираються на діяльнісний та інші наукові підходи. Психологічні дослідження засвідчують, що гра є структурно складною діяльністю, тому використання ігрових технологій у роботі музею в дошкільній освіті здійснюється через забезпечення повноцінного функціонування її розгорнутої структури: мотиваційно-цільового, змістового, процесуально-операційного, контрольного-оцінного та результативного компонентів.

Педагогічне керівництво ігровою діяльністю розглядається як спосіб досягнення мети навчального заняття в музейному середовищі через застосування системи педагогічних прийомів, адекватних завданням конкретної гри і спрямованих на задоволення актуальних дитячих потреб та реалізацію особистісного потенціалу дітей. За таких умов ігрова технологія музейної педагогіки близька за суттю до поняття «гра — педагогічний метод музейної роботи».

Цілеспрямованість застосування ігрових технологій у дошкільній освіті забезпечується через планомірне визначення педагогічних завдань, які вирішує педагог у контексті гри. Зміст та обсяг завдань музейної роботи, які реалізуються ігровими технологіями, визначаються завданнями дошкільної освіти.

Необхідною умовою використання ігрових технологій у музейній роботі є, з одного боку, сприяння розгортанню активної і самостійної ігрової діяльності дітей, з іншого — дотримання принципу системної організації педагогічного керівництва грою через добір системи педагогічних методів і прийомів до кожного з її структурних компонентів. У такий спосіб діти отримують задоволення від гри і забезпечується досягнення позитивного освітнього результату. Отже, сучасна ігрова технологія в музейній педагогіці має системну організацію бінарного характеру. Один її блок репрезентує ігрову діяльність дітей (ігровий блок структури ігрової технології), інший — діяльність педагога (дидактико-методичний блок структури ігрової технології).

На основі попередньо викладеної тези здійснюємо *моделювання структури* ігрових технологій, яке ґрунтується на застосуванні моделі як засобу педагогічної дії. Його суть полягає в заміщенні реального об'єкта іншим, спеціально для цього створеним. Модель структури ігрової технології — це уявна система, яка замінює реальну ігрову діяльність дітей та освітню діяльність дорослого.

Ігрові технології в музейній роботі закладу дошкільної освіти передбачають цілеспрямоване використання розвивально-виховного ефекту ігор різних видів, на чому ґрунтується принцип врахування у керівництві грою в контексті ігрової технології специфіки творчих ігор та ігор за готовими правилами.

Творчі ігри — це креативна (від лат. creatio — творення) діяльність дітей, яка розгортається

за їх власною ініціативою. За філософською термінологією це гра-play. За видами вони поділяються на сюжетно-рольові, конструктивно-будівельні, ігри-драматизації, театралізовані, ігри з елементами праці та художньо-творчої діяльності, ігри-фантазування та ін.

Ігри за готовими правилами передбачають реалізацію дітьми попередньо створеної дорослими змістової і процесуальної основи. Дії і поведінка учасників гри обумовлюються ігровими правилами, які сформульовані в її описі.

Означена група ігор охоплює такі різновиди: дидактичні, пізнавальні, ігри-подорожі, рухливі, з елементами спорту, хороводні, народні, комп'ютерні, ігри-розваги, інтелектуальні ігри (загадки, ребуси, кросворди, криптограми, чайнворди (звукові й буквені)) та ін. Особливе значення для музейної педагогіки в закладах дошкільної освіти мають *народні ігри малих форм* — невеликі за розміром ігри, що виникли в процесі культурно-історичного розвитку українського народу (забавлянки, лічилки, скоровки, жартівливі мовні ігри, заклички, примовки, небилиці, мирилки, звуконаслідувальні ігри, загадки, жеребкування та ін.). У народних іграх малих форм за багато віків сконцентровані художні образи, зафіксовані елементи ментальності та відпрацьовані ігрові способи їх відтворення і засвоєння поколінням, що підростає [7].

У процесі педагогічного керівництва творчими іграми в музейній роботі перевага надається *опосередкованим* способам впливу на перебіг гри (через рольове перевтілення, ігрові ситуації, організацію ігрового матеріального середовища, рольову міжособистісну взаємодію, прийоми невербальної комунікації, емпатійної педагогічної дії тощо). У керівництві іграми за готовими правилами переважають методи та прийоми *прямой дії* (ознайомлення з перебігом і правилами гри, вправлення у способах ігрових дій, зауваження щодо порушення правил і т. ін.).

Ігрові технології в музейній педагогіці, будучи зорієтованими на природне прагнення дітей дошкільного віку до гри, цілеспрямовано забезпечуються ігровим матеріалом. У такому разі педагогічно виправданим є створення музейної експозиції «Українська народна іграшка», яка складається з експонування іграшок окремих видів. Такі іграшки ще називають традиційними, оскільки через ці предмети передаються національні традиції життєдіяльності попередніх

покоління українського народу, а традиція, як вдома, має соціально-культурне значення, вона виступає механізмом передавання культурної спадщини сучасному суспільству.

Учені, які вивчали традиційну українську іграшку в спеціальних дослідженнях (Л. М. Герус, Марко Грушевський, О. С. Найден та ін.) або предметно аналізували речі ігрового характеру в контексті дослідження інших проблем (Н. Н. Венецька, Леся Данченко, Ю. П. Лашук, О. М. Пошивайло, С. Ф. Русова, В. К. Соколова та ін.), ставляться до іграшки як до історичного феномена і до важливої функціональної частини народного (переважно сільського) середовища. Культурно-історична й виховна цінність народної іграшки, що використовується в музейній роботі, зумовлюється її розмаїтістю, інформаційною насиченістю, художньою довершеністю, змістовим і образним багатством, тим, що в ній утілено традиційні місцеві, регіональні ознаки бачення людиною навколишнього світу й узагальнено національно-смакові властивості, якості, ознаки, певною мірою відбито соціально-культурний досвід українського народу [8; 9].

Наше дослідження з використання української народної іграшки в музейній педагогіці засвідчило, що доцільно експонувати іграшки за окремими підрозділами. За основу для їх виокремлення візьмемо попередньо обґрунтовану нами класифікацію народних іграшок [5].

Наводимо орієнтовний перелік підрозділів експозиції української народної іграшки, що втілюють традиційні українські образи [10]:

1. Традиційна українська керамічна іграшка.
2. Традиційна українська дерев'яна іграшка та іграшки з інших рослинних матеріалів (соломи, рогази, початків кукурудзи, лози і т. д.).
3. Традиційна українська лялька з текстильних та інших матеріалів.
4. Традиційна українська іграшка з харчових продуктів та ін.

Наповнення музейного середовища традиційними народними іграшками сприятиме реалізації багатьох освітніх завдань, серед яких передусім — формування національно-культурної ідентифікації дитини дошкільного віку.

Висновки та перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Аналіз наукових джерел довів, що виокремлення музейної педагогіки як самостійної галузі теорії і практики відбу-

лося на підставі врахування в музейній роботі вікових та психологічних особливостей дітей дошкільного віку. Вони позначаються на розташуванні музею та окремих його експозицій, способах презентації експонатів, визначенні завдань освітньої діяльності, наповненні музейного середовища конкретними музейними предметами тощо.

У контексті інноваційності освітньої діяльності музейна педагогіка трактується як цілеспрямоване, систематичне та послідовне впровадження в практику роботи закладів дошкільної освіти оригінальної організації освітнього середовища і на цьому тлі використання новаторських способів та прийомів педагогічної діяльності, що охоплюють цілісний освітній процес від визначення його мети до одержання очікуваних результатів.

Теорія і практика довели доцільність використання ігрових технологій в роботі з дошкільниками. Ігрова технологія в музейній педагогіці — це системний спосіб організації освітньої роботи з дітьми дошкільного віку в музейному середовищі. Вона передбачає системність педагогічних впливів з метою оптимізації освітнього процесу в музеї закладу дошкільної освіти. Особливості методичної частини ігрових технологій визначаються тим видом ігор, які покладено в основу конкретної технології.

Нами знайдено відповіді лише на частину запитань, пов'язаних із вивченням особливості музейної педагогіки як інноваційної діяльності в закладах дошкільної освіти.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо в розробленні методичних рекомендацій щодо застосування ігрових технологій музейної педагогіки для вирішення конкретних освітніх завдань, у т. ч. народознавчого характеру, поглибленому вивченні української народної іграшки як засобу ігрових технологій у музейній роботі з дітьми дошкільного віку та дослідженні специфіки використання інформаційно-комунікаційних технологій у музейній роботі в закладі дошкільної освіти.

Список використаних джерел

1. Про інноваційну діяльність : Закон України від 04.07.2002 р. № 40-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text> (дата звернення: 15.02.2022).

2. Про внесення змін до Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності : наказ Міністерства освіти і науки України від 11.07.2017 р. № 994. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1171-17#Text> (дата звернення: 15.02.2022).
 3. Про музеї та музейну справу : Закон України від 29.06.1995 р. № 249/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/249/95-%D0%B2-%D1%80#Text> (дата звернення: 15.02.2022).
 4. Піскова Е. М., Федорова Л. Д. Музейна справа в Україні. *Енциклопедія історії України* : у 10 т. / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. ; Інститут історії України НАН України. Київ : Наукова думка, 2010. Т. 7. 728 с.
 5. Кудикіна Н. В. Теорія ігрової діяльності дітей : монографія. Київ : Київський університет імені Бориса Грінченка, 2012. 235 с.
 6. Лохвицька Л. В. Формування пізнавальних інтересів дітей старшого дошкільного віку в навчально-ігровому середовищі : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08. Київ, 2000. 20 с.
 7. Основи музейної педагогіки : методичні вказівки і текст лекцій до спецкурсу / уклад. О. В. Караманов. Львів : Видав. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2006. 66 с.
 8. Герус Л. М. Українська народна іграшка кінця XIX — першої половини XX століття (історія, типологія, художні особливості) : автореф. дис. ... канд. мистецтвознав. : 04.12.01. Львів, 1997. 20 с.
 9. Найден О. С. Українська народна іграшка: Історія. Семантика. Образна своєрідність. Функціональні особливості. Київ : АртЕк, 1999. 256 с.
 10. Музей іграшки. URL: <https://muzey-igrashki.com.ua/> (дата звернення: 15.02.2022).
- 2017 року № 994 [Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine On amendments to the Regulations on the procedure for carrying out innovative educational activities from July 11 2017, № 994]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1171-17#Text> [in Ukrainian].
 3. Zakon Ukrainy Pro muzei ta muzeinu spravu : pryiniaty 29 cherv. 1995 roku № 249/95-BP [Law of Ukraine on Museums and Museum Affairs from June 29, 1995, № 249/95-BP]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/249/95-%D0%B2-%D1%80#Text> [in Ukrainian].
 4. Piskova, E. M., & Fedorova, L. D. (2010). Muzeina sprava v Ukraini [Museum business in Ukraine]. V. A. Smolii (Ed.), *Entsyklopediia istorii Ukrainy — Encyclopedia of the History of Ukraine*. (Vol. 7). Kyiv : Naukova dumka [in Ukrainian].
 5. Kudykina, N. V. (2012). *Teoriia ihrovoi diialnosti ditei [Theory of children's play activities]*. Kyiv : KU imeni Borysa Hrinchenka [in Ukrainian].
 6. Lohvytska, L. V. (2000). Formuvannya piznavalnykh interesiv ditei starshoho doskilnoho viku v navchalno-ihrovomu seredovyshchi [Formation of cognitive interests of children of senior preschool age in the educational and game environment]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
 7. Karamanov, O. V. (Eds.). (2006). *Osnovy muzeinoi pedahohiky [Fundamentals of museum pedagogy]*. Lviv : Vydav. tsentr LNU im. I. Franka [in Ukrainian].
 8. Herus, L. M. (1997). *Ukrainska narodna ihrashka kintsia XIX — pershoi polovyny XX stolittia (istoriia, typolohiia, khudozhni osoblyvosti)* [Ukrainian folk toy of the end of XIX — first half of XX century (history, typology, artistic features)]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Lviv [in Ukrainian].
 9. Naiden, O. S. (1999). *Ukrainska narodna ihrashka: Istoriia. Semantyka. Obrazna svoieridnist. Funktsionalni osoblyvosti [Ukrainian folk toy: History. Semantics. Figurative originality. Functional features]*. Kyiv : ArtEk [in Ukrainian].
 10. Muzei ihrashky [Toy Museum]. (n.d.). Retrieved from <https://muzey-igrashki.com.ua/> [in Ukrainian].

References

1. Zakon Ukrainy Pro innovatsiinu diialnist : pryiniaty 4 lyp. 2002 roku № 40-IV [Law of Ukraine On the innovative activity from July 4 2002, № 40-IV]. (2002, August 9). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text> [in Ukrainian].
2. Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy Pro vnesennia zmin do Polozhennia pro poriadok zdiisnennia innovatsiinoi osvitnoi diialnosti : vid 11 lyp.

N. V. Kudykina,
Ya. V. Savchenko

SPECIAL FEATURES OF MUSEUM PEDAGOGY AS AN INNOVATION ACTIVITY IN PRESCHOOL EDUCATION INSTITUTIONS

Abstract. *The general trends in the development of Ukrainian society have highlighted the problem of pedagogical innovations in preschool education. Its development is based on the national documents about the innovation activities and guiding documents in education, particularly the Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine "On Amendments to the Regulations on the Procedure for Innovative Educational Activities". Pedagogical innovations in preschool education institutions include the creation of museums and pedagogical activities in this specific educational environment. The General Provisions on the State Museum Policy are reflected in the Law of Ukraine*

“On Museums and Museum Affairs”. In general, the work of museums in our country, as it is aimed at preserving and interpreting the cultural heritage, promotes social adaptation and national identity, is a valuable factor in organizing leisure and educational work with children, is of great social and cultural importance. The study found that museum pedagogy in preschool education is a branch of pedagogical science and practical educational activities focused on teaching, education, development and transfer of cultural experience to preschool children in a museum environment. In the context of innovative processes in education, we consider museum pedagogy as a purposeful, systematic and consistent introduction of the original organization of the educational environment into the practice of preschool education institutions and, against this background, the use of innovative methods and techniques of pedagogical activity, covering a holistic educational process from determining its goal to obtaining the expected results. The influence of age and psychological features of preschoolers on the location of the museum and its separate expositions, ways of presentation of exhibits, definition of tasks of educational activity, on filling of the museum environment with concrete museum subjects is studied and characterized; the expediency of using game technologies in the process of working with preschoolers in the museum environment is substantiated; modeling of the structure of game technologies of museum work is carried out. The game technologies in museum pedagogy are based on activity and other scientific approaches. It is proved that the game is a structurally complex activity, so the use of game technology in the museum in preschool education is carried out by ensuring the full functioning of its expanded structure — motivational-target, content, procedural-operational, control-evaluation and performance components.

Keywords: *innovative activity, museum pedagogy, specifics of the organization of museum work with preschoolers.*

ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРІВ

Кудикіна Надія Василівна — д-рка пед. наук, професорка, професорка кафедри педагогіки і психології дошкільної та початкової освіти, КЗ КОП «Білоцерківський гуманітарно-педагогічний фаховий коледж», м. Біла Церква, Україна, kudykina_nadia@ukr.net; ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3386-613X>

Савченко Ярослав Володимирович — аспірант, науковий співробітник, Інститут обдарованої дитини НАПН України; молодший науковий співробітник відділу інформаційно-дидактичного моделювання, НЦ «Мала академія наук України», м. Київ, Україна, savchyarik@gmail.com; ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5790-6629>

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

Kudykina N. V. — D. Sc. in Pedagogy, Professor, Professor of the Department of Pedagogy and Psychology of Preschool and Primary Education, MI of the KRC “Bila Tserkva Humanitarian and Pedagogical Vocational College”, Bila Tserkva, Ukraine, kudykina_nadia@ukr.net; ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3386-613X>

Savchenko Ya. V. — graduate student, researcher, Institute of Gifted Child of the NAES of Ukraine; junior researcher of the Department of Information and Didactic Modeling, NC “Junior Academy of Sciences of Ukraine”, Kyiv, Ukraine, savchyarik@gmail.com; ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5790-6629>

Стаття надійшла до редакції / Received 16.02.2022